

Практичні роботи
Екологічна експертиза
Практична робота №1

Правова і нормативно-методична база екологічної експертизи в Україні

Завдання

Опрацювати нормативно-правові акти, зокрема розділи, що відносяться до питань запобігання забрудненню навколишнього середовища

- Закон України «Про охорону навколишнього природного середовища»
- Закон України «Про охорону атмосферного повітря»
- Закон України «Про ОВД»

Практична робота №2

Розробка екологічного паспорта промислового підприємства

Теоретична частина

Екологічний (еколого-економічний паспорт підприємства) - це комплексний документ, що містить характеристику взаємин підприємства з навколишнім середовищем.

Це комплексний документ, який містить характеристику взаємовідносин підприємства з навколишнім середовищем. Згідно з Державним стандартом 17.0.0.04-90 "Екологічний паспорт промислового підприємства" це важливий документ підприємства, який складається з титульного аркуша, загальних відомостей про підприємство, його реквізити, природно-кліматичні характеристики місця його розташування, балансової схеми матеріальних потоків. Документ містить загальні відомості про сировину, яку використовують в технологічних процесах, характеристики цих процесів, схеми очищення скидів і викидів, їх характеристики після очищення, дані про тверді і рідинні відходи, а також відомості про наявність технологій, що можуть забезпечити досягнення найкращих питомих показників з охорони природи.

Екологічний паспорт підприємства складається з двох частин. Перша частина містить загальні відомості про підприємство, використовуваний сировині, опис технологічних схем вироблення основних видів продукції, схем очищення стічних вод і викидів в атмосферу, їхньої характеристики після очищення, дані про тверді та інші відходи, а також відомості про наявність у світі технологій, що забезпечують досягнення найкращих питомих показників по охорони природи. Друга частина паспорта містить перелік планованих заходів, спрямованих на зниження навантаження на навколишнє середовище, з зазначенням термінів, об'ємів витрат, питомих і загальних об'ємів викидів шкідливих речовин до і після здійснення кожного заходу.

В екологічному паспорті підприємства знаходять відображення три групи показників:

- показники впливу підприємства на стан навколишнього середовища;
- показники організаційно-технічного рівня природоохоронної діяльності підприємства;
- загальні і приватні показники аналізу витрат на природоохоронну діяльність.

До першої групи відносяться наступні показники:

1) екологічність продукції (частка продукції з поліпшеними екологічними показниками; випуск екологічно чистої продукції);

2) вплив на водні ресурси (обсяги води, що забирається з різних джерел; використання води на виробничі цілі; обсяги води, переданої іншим підприємствам і організаціям; скинуті стічні води; частка забруднених стічних вод; концентрація шкідливих речовин у забруднених стічних водах; ступінь очищення стічних вод; зміна обсягів та якості стічних вод);

3) вплив на атмосферне повітря (обсяг використовуваного атмосферного повітря; кількість відхідних шкідливих речовин за видами і джерелами; кількість шкідливих речовин, що надходять на очисні споруди; частка уловлюваних і знешкоджуваних шкідливих речовин; кількість шкідливих речовин, що надходять в атмосферу після очищення за видами; зміна обсягів і якості викидів шкідливих речовин в атмосферу в порівнянні з попереднім періодом);

4) вплив на матеріальні ресурси і відходи виробництва (обсяг утилізованих шкідливих речовин, витягнутих з стічних вод; обсяг утилізованих шкідливих речовин, витягнутих з відхідних газів; кількість утворюються твердих відходів: кількість утилізованих твердих відходів; кількість твердих відходів, що підлягають захороненню; ступінь вилучення основних компонентів з мінеральної сировини);

5) вплив на земельні ресурси (коефіцієнт забудови - відношення площі, зайнятої під будівлями і спорудами, до загальної площі підприємства; обсяг продукції підприємства, продукції з 1 га землі; співвідношення основних, допоміжних і обслуговуючих площ; величина виробничої площі на одного працівника, одиницю обладнання, агрегату; загальна площа або довжина комунікацій, під'їзних шляхів, водопостачання, каналізації, енергопостачання; площа земель, що відводяться під культурно-побутове і житлове будівництво; частка площі, зайнятої під відходи виробництва; частка площі, займаної санітарно-захисною зоною; площа рекультивованих земельних ділянок).

До другої групи показників належать такі, як:

1) оснащеність джерел забруднення очисними пристроями (кількість джерел шкідливих викидів, кількість неорганізованих джерел шкідливих викидів);

2) пропускну здатність наявних очисних споруд (кількість і потужність основного технологічного обладнання, функціонування якого супроводжується виділенням певних видів забруднень; частка певного виду забруднень, що утворюються при виробництві одиниці основної продукції; кількість і потужність природоохоронного обладнання, призначеного для очищення);

3) прогресивність застосовуваного очисного обладнання (ККД застосовуваного очисного обладнання; частка очисного обладнання з високим

ККД; частка шкідливих викидів, що очищаються на обладнанні з високим ККД);

4) можливість контролю за функціонуванням очисного обладнання (рівень забезпеченості очисного обладнання контрольно-вимірювальною апаратурою; коефіцієнт фактичного використання контрольно-вимірювальної апаратури; частка прогресивних приладів в загальному кількості застосовуваних контрольно-вимірювальних приладів; частка очисних споруд, що працюють під контролем прогресивних приладів; частка очисного обладнання, що працює під централізованим контролем над викидами, загальній кількості обладнання, що працює під контролем);

5) раціональність існуючої організаційної структури природоохоронної діяльності підприємства (наявність природоохоронних служб і відділів, рівень централізації управління природоохоронною діяльністю, оперативність керівництва природоохоронних служб і відділів при прийнятті рішень; оснащеність природоохоронних служб і відділів обчислювальною технікою; інформаційна забезпеченість; ступінь економічної самостійності природоохоронних служб і відділів);

6) питомі показники організаційно-технічного рівня природоохоронної діяльності підприємства (відношення результату природоохоронної діяльності до вартості основних виробничих фондів, очисного обладнання, матеріалів, що використовуються при природоохоронній діяльності; до загальної чисельності працівників до чисельності працівників, зайнятих природоохоронною діяльністю).

Третя група показників включає в якості загального показника відношення економічного ефекту від застосування природоохоронних заходів до загальної величини витрат на їх проведення і сукупність приватних показників. До них відносяться:

- частка капітальних витрат на природоохоронні заходи загальному обсязі капітальних витрат підприємства;
- частка поточних витрат на природоохоронну діяльність загальному обсязі поточних витрат підприємства;
- частка витрат на охорону повітряного басейну в загальному обсязі витрат на природоохоронну діяльність;
- частка витрат на охорону та раціональне використання водних ресурсів у загальному обсязі витрат на природоохоронну діяльність;
- частка витрат на знищення та знешкодження твердих і рідких відходів у загальному обсязі витрат на природоохоронну діяльність;
- частка витрат на розробку і впровадження прогресивних технологій (маловідходних, безвідходних, безстічних тощо) у загальних витратах на НДДКР;
- частка витрат на оплату послуг сторонніх організацій на природоохоронну діяльність у загальному обсязі цих витрат підприємства.

Складання екологічного паспорта є досить складною процедурою, тому зазвичай він складається не самим підприємством, а за його дорученням комерційною організацією, що має відповідну ліцензію. Потім паспорт видається в районне відділення охорони навколишнього середовища і природних ресурсів для перевірки розрахунків і узгодження, після чого він

направляється до регіонального відділення Госкомэкологии для отримання дозволу на викиди (скиди) зазначених у екологічному паспорті обсягів забруднюючих речовин.

Робота зі складання екологічного паспорта оплачується підприємством за домовленістю з комерційною організацією. При видачі дозволу на викиди (скиди) забруднюючих речовин регіональне відділення Госкомэкологии отримує від підприємства суму в розмірі 10% договірної вартість складання екологічного паспорта комерційною організацією.

Екологічний паспорт підписується керівником підприємства та керівником районної організації охорони навколишнього середовища і природних ресурсів. У подальшому цей документ уточнюється, в нього вносяться необхідні зміни.

Екологічний паспорт містить перелік заходів, що спрямовані на зниження навантаження на навколишнє середовище, з вказівкою термінів їх впровадження, обсягу витрат, питомого і загального обсягу викидів шкідливих речовин до і після здійснення кожного заходу. Документ відбиває декілька принципових моментів. По-перше - перехід від вивчення наслідків впливу на стан довкілля до детального диференційованого аналізу причин (ситуація по кожному зокрема і групах споріднених підприємств). По-друге - перехід від розгляду загального обсягу викидів до питомих показників на одиницю виробленої продукції у порівнянні з найкращими показниками, досягнутими в світі.

Екологічний паспорт промислового підприємства — це нормативно-технічний документ, у якому міститься інформація про використання природних ресурсів і визначається вплив виробництва на навколишнє середовище.

Екологічний паспорт розробляє підприємство за рахунок власних коштів, затверджує його керівник підприємства. Узгоджений з органами місцевого самоврядування і природоохоронними органами, екологічний паспорт підлягає реєстрації.

Основу розробки екологічного паспорта становлять узгоджені і затверджені показники виробництва, проекти розрахунків гранично допустимих викидів і скидів, дозвіл на природокористування, паспорти газо- і водоочисних споруд і обладнання з утилізації і використання відходів, державна статистична звітність, інвентаризація джерел забруднення, нормативно-технічні документи. Екологічний паспорт доповнюють і коригують при змінах технології виробництва, заміні устаткування тощо.

Екологічний паспорт складається з таких розділів: загальні відомості про підприємство; природно-кліматична характеристика району розташування підприємства; відомості про технологію виробництва, схеми руху матеріалів, характеристика сировини, матеріальних та енергетичних ресурсів; характеристика земельних ресурсів і ділянки, на якій розташоване підприємство; характеристика викидів в атмосферу; характеристика водоспоживання і водо-відведення; характеристика відходів виробництва, рекультивації порушених земель, транспорту підприємства; характеристика екологічної діяльності підприємства, в тому числі витрати на природоохоронні

заходи, платежі за викиди і скиди забруднюючих речовин, за використання природних ресурсів, розміщення відходів виробництва.

Завдання

Знайти екологічний паспорт будь-якого промислового підприємства і проаналізувати дотримання вимог до структури паспорта.

Практична робота №3

Системи екологічної оцінки

Завдання

Ознайомитись з

- Законом України «Про стратегічну екологічну оцінку» (режим доступу <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2354-19>)
- Посібником «Стратегічна екологічна оцінка: можливості для громадськості (режим доступу https://rpr.org.ua/wp-content/uploads/2018/03/EPL_CEO_posibnuk_Net.pdf)

Проаналізувати чим CEO відрізняється від ОВД.

Практична робота №4

Вивчення Закону України «Про ОВД»

Завдання

Проаналізувати Закон України «Про ОВД», законспектувати види діяльності, які вимагають обов'язкового проведення процедури ОВД.

Практична робота №5

Вивчення Єдиного реєстру ОВД

Завдання

Проаналізувати сфери діяльності, стосовно яких проводиться оцінка впливу на довкілля, шляхом вивчення Єдиного реєстру оцінки впливу на довкілля (режим доступу <http://eia.menr.gov.ua/>).

Практична робота №6

Визначення планованої діяльності, яка не підлягає ОВД

Інформаційна довідка щодо Критеріїв визначення планованої діяльності, її розширення та зміни, які не підлягають оцінці впливу на довкілля

Відповідно до пункту третього частини першої статті 1, абзацу другого частини першої, пункту двадцять другого частини другої та пункту чотирнадцятого частини третьої статті 3, Закону України «Про оцінку впливу на довкілля» Кабінет Міністрів України **затвердив**

- Критерії визначення планованої діяльності, яка не підлягає оцінці впливу на довкілля.

- Критерії розширення та зміни діяльності та об'єктів, які не підлягають оцінці впливу на довкілля, що додаються.

Критерії визначення планованої діяльності, яка не підлягає оцінці впливу на довкілля

Оцінці впливу на довкілля не підлягає планована діяльність, визначена пунктами 1-21 частини другої та пунктами 1-13 частини третьої статті 3 Закону України «Про оцінку впливу на довкілля», спрямована виключно на забезпечення оборони держави, ліквідацію наслідків надзвичайних ситуацій, наслідків антитерористичної операції на території проведення антитерористичної операції на період її проведення, а саме:

1. Будівництво об'єктів військового та оборонного призначення, які використовуватимуться виключно для забезпечення оборони держави та на які поширюється законодавство про державну таємницю.

2. Відновлення окремих конструкцій будівель та споруд з метою ліквідації наслідків надзвичайних ситуацій та відновлення функціонування об'єктів, призначених для забезпечення життєдіяльності населення, без зміни їх геометричних розмірів.

3. Відновлення окремих конструкцій будівель та споруд з метою ліквідації наслідків антитерористичної операції та відновлення функціонування об'єктів, призначених для забезпечення життєдіяльності населення, без зміни їх геометричних розмірів на території проведення антитерористичної операції в зонах, визначених переліком населених пунктів, на території яких здійснювалася антитерористична операція, затвердженим розпорядженням Кабінету Міністрів України від 2 грудня 2015 р. № 1275 (Офіційний вісник України, 2015 р., № 98, ст. 3367) на період її проведення.

Критерії розширення та зміни діяльності та об'єктів, які не підлягають оцінці впливу на довкілля

Оцінці впливу на довкілля не підлягають розширення та зміни діяльності та об'єктів, визначених пунктами 1-21 частини другої та пунктами 1-13 частини третьої статті 3 Закону України «Про оцінку впливу на довкілля», а саме:

1. Технічне переоснащення одиниць та вузлів технологічного устаткування, систем управління та автоматизації, які морально застаріли та у яких вичерпано технічний ресурс, що розташовані в існуючих цехах, приміщеннях, без перепрофілювання, капітального ремонту, реконструкції об'єктів та підприємств, в разі, якщо в результаті такого переоснащення господарська діяльність не призведе до збільшення утворюваних та утворення нових видів небезпечних відходів, збільшення та/або появи нових джерел викидів в атмосферне повітря та скидів забруднюючих речовин у водні об'єкти,

шумового, вібраційного, світлового, теплового та радіаційного забруднення, а також випромінення.

2. Капітальний ремонт інженерних мереж (газопостачання, водопостачання, водовідведення, тепlopостачання, електропостачання, зв'язку) в межах існуючої мережі та у межах відведення земельних ділянок, без зміни зовнішніх геометричних розмірів, цільового та функціонального призначення, за винятком здійснення таких робіт на територіях та об'єктах природно-заповідного фонду (крім господарських зон національних природних і регіональних ландшафтних парків) за умови, якщо призупинення на час виконання робіт експлуатації об'єкту в цілому або його частин не призведе до збільшення утворюваних та утворення нових видів небезпечних відходів, збільшення та/або появи нових викидів в атмосферне повітря та скидів забруднюючих речовин у водні об'єкти, шумового, вібраційного, світлового, теплового та радіаційного забруднення, а також випромінення.

3. Капітальний ремонт та реконструкція окремих виробничих споруд та інженерних мереж в межах територій та/або приміщень, які використовуються для провадження господарської діяльності, без перепрофілювання та зміни зовнішніх геометричних розмірів та за умови, що в результаті такого капітального ремонту та реконструкції господарська діяльність не призведе до збільшення утворюваних та утворення нових видів небезпечних відходів, збільшення та/або появи нових джерел викидів в атмосферне повітря та скидів забруднюючих речовин у водні об'єкти, шумового, вібраційного, світлового, теплового та радіаційного забруднення, а також випромінення.

4. Розширення господарської діяльності або об'єктів, які не підлягали оцінці впливу на довкілля, та які, внаслідок такого розширення, не перевищуватимуть порогових значень для таких видів діяльності або об'єктів, визначених у частинах другій та третій статті 3 Закону України «Про оцінку впливу на довкілля».

5. Розширення господарської діяльності або об'єктів, які підлягали оцінці впливу на довкілля та щодо яких було отримано висновок з оцінки впливу на довкілля, якщо таке розширення саме по собі не перевищуватиме порогових значень для таких видів діяльності або об'єктів, визначених у частинах другій та третій статті 3 Закону України «Про оцінку впливу на довкілля» (у разі встановлення таких порогових значень).

6. Розширення господарської діяльності або об'єктів, які підлягали оцінці впливу на довкілля та щодо яких було отримано висновок з оцінки впливу на довкілля, порогові значення для яких у частинах другій та третій статті 3 Закону України «Про оцінку впливу на довкілля» не встановлені, за умови, що в результаті такого розширення господарська діяльність не призведе до збільшення утворюваних та утворення нових видів небезпечних відходів, збільшення та/або появи нових джерел викидів в атмосферне повітря та скидів забруднюючих речовин у водні об'єкти, шумового, вібраційного, світлового, теплового та радіаційного забруднення, а також випромінення.

7. Перепрофілювання господарської діяльності або об'єктів з метою здійснення господарської діяльності, яка не підлягає оцінці впливу на довкілля, якщо таке перепрофілювання не пов'язане з ліквідацією (демонтажем) таких об'єктів, рекультивацією чи консервацією таких об'єктів або територій.

Практична робота №7
Порядок виконання і підготовки матеріалів до Єдиного реєстру заяв ОВД

Завдання

Відповідно до Закону України «Про ОВД» ознайомитись із порядком виконання і підготовки матеріалів до Єдиного реєстру заяв ОВД.

Практична робота №8
Підготовка звіту з ОВД

Завдання

Відповідно до Закону України «Про ОВД» ознайомитись із порядком підготовки звіту з ОВД

Практична робота №9
Порядок проведення громадських слухань у процесі ОВД

Ознайомитись з Порядком проведення громадських слухань у процесі ОВД, використовуючи Посібник (режим доступу http://epl.org.ua/wp-content/uploads/2018/03/EPL_OVD_posibnuk_Net.pdf)

Вибрати з реєстру ОВД одну заяву і написати зауваження від громадськості згідно вимог.